

P9_TA(2023)0396

Wzmocnienie prawa do uczestnictwa – legitymacja i odporność procesów wyborczych w nieliberalnych systemach politycznych i reżimach autorytarnych

Zalecenie Parlamentu Europejskiego z dnia 9 listopada 2023 r. dla Rady i wiceprzewodniczącego Komisji / wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa dotyczącego wzmocnienia prawa do uczestnictwa – legitymacja i odporność procesów wyborczych w nieliberalnych systemach politycznych i reżimach autorytarnych (2022/2154(INI))

(C/2024/2837)

Parlament Europejski,

- uwzględniając Powszechną deklarację praw człowieka, w szczególności jej art. 21 ust. 3,
- uwzględniając Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych oraz komentarz ogólny nr 25 do tego paktu dotyczący prawa do uczestnictwa w sprawach publicznych, prawa do głosowania i prawa do równego dostępu do służby publicznej,
- uwzględniając art. 3 Protokołu nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności,
- uwzględniając art. 5 lit. c) Międzynarodowej konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej,
- uwzględniając art. 7 lit. a) Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet,
- uwzględniając oenzyklopedyczną Deklarację zasad międzynarodowej obserwacji wyborów,
- uwzględniając Deklarację ogólnych zasad prowadzenia bezpartyjnej obserwacji wyborów i monitorowania ich przez organizacje obywatelskie, popartą przez kilka sieci monitorowania wyborów, w tym Światową Sieć Krajowych Obserwatorów Wyborów,
- uwzględniając komunikat Komisji z 11 kwietnia 2000 r. w sprawie pomocy UE przy organizacji wyborów i ich obserwacji (COM(2000)0191),
- uwzględniając wytyczne ONZ dla państw dotyczące skutecznego wdrażania prawa do uczestnictwa w sprawach publicznych,
- uwzględniając wspólny komunikat Komisji i wiceprzewodniczącego Komisji / wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa z 25 marca 2020 r. pt. „Plan działania UE dotyczący praw człowieka i demokracji na lata 2020–2024” (JOIN(2020)0005),
- uwzględniając art. 118 Regulaminu,
- uwzględniając sprawozdanie Komisji Spraw Zagranicznych (A9-0323/2023),
- A. mając na uwadze, że prawo obywateli do uczestnictwa w kierowaniu sprawami publicznymi, które obejmuje prawo do głosowania oraz kandydowania i bycia wybranym w wolnych, przejrzystych, możliwych do weryfikacji, okresowo przeprowadzanych i rzetelnych demokratycznych wyborach, jest podstawowym i uznanym na szczeblu międzynarodowym prawem człowieka;
- B. mając na uwadze, że art. 21 Powszechnej deklaracji praw człowieka stanowi, że każdy ma prawo do udziału w rządzeniu swym krajem oraz że podstawą władzy rządu musi być wola ludu wyrażana w periodycznych, uczciwie przeprowadzanych i powszechnych wyborach; mając na uwadze, że stanowisko to wyrażono też w art. 25 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych;

- C. mając na uwadze, że art. 5 lit. c) Międzynarodowej konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej stanowi, że państwa-strony zobowiązują się do zakazania i położenia kresu wszelkiej dyskryminacji rasowej oraz do zagwarantowania każdemu, niezależnie od rasy, koloru skóry, pochodzenia narodowego lub etnicznego, prawa do korzystania z praw politycznych na równych zasadach wobec prawa, w szczególności z prawa do udziału w wyborach – do głosowania i do kandydowania; mając na uwadze, że niektóre grupy społeczne, takie jak mniejszości, osoby z niepełnosprawnością, nierezydenci i bezdomni, muszą jednak radzić sobie z dodatkowymi problemami i dyskryminacją;
- D. mając na uwadze, że według Biura Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka prawo do udziału w wolnych i uczciwych wyborach jest nierozdzielnie związane z innymi podstawowymi prawami; mając na uwadze, że, aby skuteczne korzystanie z prawa do głosowania i bycia wybranym w wyborach było możliwe, muszą być zapewnione warunki gwarantujące poszanowanie praw obywatelskich, politycznych, gospodarczych, społecznych i kulturalnych, z których mogą korzystać wszyscy, w tym prawa do równości i niedyskryminacji, nauki, wolności wypowiedzi i opinii, wolności pokojowego zgromadzania się i stowarzyszania się, wolności religii i przekonań, bezpieczeństwa i skutecznego środka odwoławczego; mając na uwadze, że w celu zagwarantowania wolnych i sprawiedliwych wyborów należy zapewnić uczestnictwo kobiet;
- E. mając na uwadze, że w ugruntowanych demokracjach liberalnych na całym świecie obserwowane są niepokojące tendencje erozji struktur demokratycznych prowadzące do regresu demokracji i autokratyzacji, takie jak rosnący sprzeciw wobec liberalizmu, mniejsza frekwencja w wyborach, coraz większe rozczarowanie głównymi partiami politycznymi i przywództwem oraz rozwój partii ekstremistycznych; mając na uwadze, że coraz częstsze nawoływanie do nienawiści propagowane przez te partie ekstremistyczne, skierowane przeciwko słabszym społecznościom, w tym mniejszościom etnicznym i migrantom, tworzy atmosferę przemocy i uniemożliwia osobom należącym do tych społeczności korzystanie z prawa do uczestnictwa w życiu politycznym; mając na uwadze, że nielegalna, niesprowokowana i nieuzasadniona wojna napastnicza Rosji przeciwko Ukrainie znacznie pogłębia niepokojące tendencje erozji podstawowych zasad międzynarodowego porządku opartego na zasadach;
- F. mając na uwadze, że prawdziwie demokratyczne wybory są nieodzownym elementem pluralistycznego i odpowiedzialnego sprawowania rządów, ponieważ dają władzy mandat od obywateli;
- G. mając na uwadze, że według organizacji Freedom House 80 % osób mieszka w krajach, które nie są ani wolne, ani częściowo wolne, co ogranicza ich podstawowe prawa człowieka; mając na uwadze, że ponad jedna trzecia ludności świata żyje pod rządami autorytarnymi;
- H. mając na uwadze, że autokratyczne i nieoliberalne reżimy próbują utrudnić korzystanie z prawa do udziału w rzetelnych wyborach, w tym tworząc bariery prawne i administracyjne uniemożliwiające uwzględnianie woli obywateli, ograniczając przestrzeń społeczeństwa obywatelskiego, zastraszając wyborców i przeprowadzając pseudowybory w celu umocnienia swojej władzy; mając na uwadze, że takie wybory nie są wolne, przejrzyste, możliwe do weryfikacji, pluralistyczne ani uczciwe, nie są otwarte na prawdziwą rywalizację polityczną i w nieuzasadniony sposób ograniczają prawo do głosowania, kandydowania w wyborach i bycia wybranym; mając na uwadze, że arbitralne i sfabrykowane politycznie pozbawianie praw kandydatów opozycji jest również narzędziem, które reżimy autokratyczne tradycyjnie wykorzystują do ingerowania w procesy wyborcze;
- I. mając na uwadze, że reżimy autorytarne i nieoliberalne w coraz większym stopniu tworzą narrację, w której ich niedemokratyczne wybory są przedstawiane jako rzetelne, aby uzyskać w ten sposób legitymację międzynarodową i krajową, co jest jednak nieuzasadnione ze względu na niedemokratyczny przebieg tych wyborów; mając na uwadze, że legitymacja ta jest następnie wykorzystywana na szczeblu krajowym do wzmacniania posłuszeństwa obywateli względem reżimu oraz zwiększania wsparcia obywateli dla reżimu i jego prawa do sprawowania rządów, a także do ograniczania i eliminowania sprzeciwu wobec reżimu;
- J. mając na uwadze, że UE powinna ze staranną uwagą wybierać miejsca realizacji swoich misji obserwacji, aby zapobiec sytuacjom, w których byłaby postrzegana jako siła legitymizująca wspierająca wynik niedemokratycznych wyborów;
- K. mając na uwadze, że osłabienie niezależności sądownictwa i praworządności oraz ogólny regres demokracji w reżimach autorytarnych i nieoliberalnych ułatwiają im realizację własnych strategii legitymizacji, w tym poprzez usunięcie skutecznego nadzoru nad egzekwowaniem represyjnych przepisów, kontrolowanie mediów i złośliwą ingerencję w cyfrowe kanały komunikacji;

- L. mając na uwadze, że wolność i pluralizm mediów są zasadniczymi elementami prawa do wolności wypowiedzi i informacji oraz umożliwiają istnienie demokratycznych, wolnych i partycypacyjnych społeczeństw; mając na uwadze, że przejrzystość własności i finansowania mediów, a także zabezpieczenia zapewniające pluralizm mediów i zapobiegające ryzyku koncentracji władzy w rękach mediów, operatorów platform i pośredników usług internetowych mają zasadnicze znaczenie dla wypełniania przez media ich roli; uważa, że niezwykle ważne jest, aby obywatele mieli dostęp do niezależnych i wiarygodnych informacji; mając na uwadze, że rozpowszechnianie nieprawdziwych informacji, propagandy i dezinformacji prowadzi do powstania atmosfery ogólnego sceptycyzmu, co zagraża wolności informacji oraz debacie demokratycznej;
- M. mając na uwadze, że reżimy autorytarne i nieliberalne opracowały nowe sposoby i strategie pozorowania przestrzegania zasad, dzięki którym mogą nie ponosić kosztów pełnego przestrzegania międzynarodowych standardów dotyczących obserwacji wyborów, a równocześnie nie odrzucać otwarcie tych standardów; mając na uwadze, że takie strategie obejmują prowadzenie krajowych i międzynarodowych działań obserwacyjnych, które nie są zgodne z międzynarodowymi standardami, takich jak wysyłanie fałszywych obserwatorów wyborów, co pomaga w przekierowaniu narracji powyborczej na poparcie autokratycznych i nieliberalnych reżimów; mając na uwadze, że obywatele w takich reżimach mają ograniczoną możliwość obserwacji wyborów, a w przypadku podjęcia takiej obserwacji reżimy dokładają wszelkich starań, aby zdyskredytować obserwatorów lub zniweczyć ich wysiłki;
- N. mając na uwadze, że reżimy autokratyczne i nieliberalne działają w sposób coraz lepiej zorganizowany, aby zapewnić sobie nawzajem międzynarodową legitymizację pseudowyborów poprzez fałszywe międzynarodowe działania obserwacyjne; mając na uwadze, że reżimy te przyczyniają się do erozji globalnego zaufania do instytucji demokratycznych, gdyż kopiuje, rozwijają i rozpowszechniają oszukańcze praktyki w sposób, który nie jest kwestionowany; mając na uwadze, że reżimy autokratyczne i nieliberalne wykorzystują również instytucje międzynarodowe do własnych korzyści, w tym do promowania konkurencyjnych norm w globalnych instytucjach zarządzania i legitymizowania sfałszowanych wyborów;
- O. mając na uwadze, że celem unijnych misji obserwacji wyborów jest zwiększenie zaufania do wyborów, powstrzymanie oszustw oraz zapewnianie opartego na informacjach i faktach procesu wyborczego;
- P. mając na uwadze, że w ostatnich latach wzrosła dotkliwość i skala ataków – w tym przypadków nękania, oczerniania, gróźb, naruszenia praw, wydaleń, przemocy fizycznej, a nawet zabójstw – na bezstronnych obserwatorach wyborów, którzy wykonują ważną pracę w środowisku, które charakteryzuje się niepewnością i brakiem bezpieczeństwa; mając na uwadze, że UE uznaje obserwatorów wyborów za obrońców praw człowieka;
- Q. mając na uwadze, że napięcia między demokracjami a reżimami autorytarnymi stają się coraz bardziej geopolityczne; mając na uwadze, że w związku z tą tendencją UE powinna zgłaszać swoje zastrzeżenia dotyczące demokracji na najwyższym szczeblu politycznym, w tym poprzez budowanie bardziej strategicznych sojuszy na rzecz demokracji, przez uznanie propagowania i obrony demokracji za strategiczny interes i kluczowy element swoich strategii geoeconomicznych i handlowych oraz przez wypracowywanie innowacyjnych sposobów wspierania przedstawicieli obywateli protestujących przeciwko autokracjom i ich strategiom legitymizacji wyborów;
- R. mając na uwadze, że UE powinna przyjąć systematyczne podejście do prawa do uczestnictwa, w tym poprzez wykazanie jego silnego związku z prawami człowieka, demokracją i praworządnością oraz poprzez uwzględnianie niedociągnięć wyborczych w spójny sposób, w tym gdy występują w bliskich krajach partnerskich; mając na uwadze, że w tych działaniach UE powinna koncentrować się nie tylko na samych procesach wyborczych, ale również na ich kontekście i przyczynach leżących u podstaw legitymizacji rządów autorytarnych; mając na uwadze, że europejskie podmioty nie powinny przyczyniać się do legitymizacji wyborów w reżimach nieliberalnych i autokratycznych;
1. zaleca Radzie i wiceprzewodniczącemu Komisji / wysokiemu przedstawicielowi Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, aby:

Świadomość prawa do udziału w rzetelnych wyborach

- a) opracowali i wdrazali bardziej zdecydowane i skuteczne działania UE mające na celu promowanie i ochronę prawa do uczestnictwa, będącego powszechnym prawem człowieka, które to działania byłyby elementem znacznie szerszej strategii na rzecz wspierania praw człowieka i demokracji; zadbał, aby działania te obejmowały podejście uwzględniające aspekt płci oraz włączenie grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji;
- b) podkreślali nierozzerwalny związek prawa do udziału w rzetelnych wyborach z innymi podstawowymi wolnościami – w szczególności swobodą przemieszczania się, wolnością opinii i wypowiedzi, wolnością zgromadzenia się i stowarzyszenia się oraz prawem do wolności od dyskryminacji – bez których nie da się skutecznie korzystać z prawa do udziału w rzetelnych wyborach; podkreślali ponadto zasadniczą rolę praworządności w tej kwestii;

- c) zajęli się, w systematyczny i zdecydowany sposób, podejmowanymi przez państwa niebędące członkami UE próbami ograniczenia korzystania z prawa do uczestnictwa przez mniejszości, w tym mniejszości etniczne i religijne, osoby młode, kobiety, grupy tubylcze i inne grupy społeczne; wzywali w szczególności władze państw niebędących członkami UE, aby monitorowały zjawisko nawoływania do nienawiści przez organy publiczne i wybranych w wyborach urzędników oraz przyjęły zdecydowane i konkretne środki i sankcje przeciwko temu zjawisku, aby poczynić postępy we wprowadzaniu podejścia zerowej tolerancji wobec rasizmu i dyskryminacji;
- d) angażowali się we współpracę z państwami niebędącymi członkami UE w celu zapewnienia dostępnego i sprzyjającego środowiska dla osób z niepełnosprawnościami, które umożliwi im uczestnictwo w życiu politycznym i publicznym ich społeczności; podkreślali w szczególności potrzebę usunięcia barier prawnych i administracyjnych utrudniających udział w życiu politycznym poprzez zwiększenie dostępności procedur głosowania, udogodnień wyborczych i materiałów wyborczych, zwiększenie możliwości uczestnictwa w życiu politycznym i publicznym oraz podnoszenie świadomości na temat prawa osób z niepełnosprawnościami do uczestnictwa w życiu politycznym, a także poprzez gromadzenie danych w celu pomiaru tego uczestnictwa;
- e) usprawnili prawo do uczestnictwa w zestawie narzędzi działań zewnętrznych UE, które mają być wdrażane przez delegatury Unii Europejskiej w państwach niebędących członkami UE w ścisłej współpracy z ambasadami państw członkowskich;
- f) dostrzegali i eliminowali niedociągnięcia w korzystaniu z prawa do uczestnictwa w UE, aby wzmocnić legitymację i wiarygodność działań zewnętrznych UE w tej dziedzinie;
- g) zwrócili uwagę na trudności, z jakimi borykają się osoby mieszkające w autokratycznych i nieoliberalnych reżimach, jeśli chodzi o dostęp do opartych na faktach, nieocenzurowanych informacji dotyczących wyborów i odróżnianie tych informacji od propagandy sponsorowanej przez reżim, w tym do wiarygodnych informacji o kandydatach, preferencjach wyborczych i przebiegu procesu wyborczego, co ogranicza ich zdolność do sprawdzenia, czy wybory są rzeczywiście otwarte na rywalizację i czy preferencje obywateli znajdują odzwierciedlenie w wynikach, a także podjęli działania na rzecz zapobiegania niewłaściwemu wykorzystywaniu zasobów publicznych i kupowaniu głosów; brali pod uwagę, że zmanipulowane, nieprzejrzyste i nielegalne wybory zniechęcają obywateli, ponieważ rodzą w nich brak zaufania do instytucji rządowych zarówno na szczeblu krajowym, jak i międzynarodowym;
- h) uznali znaczenie dostępu do powszechnego, publicznego i bezpłatnego kształcenia, umożliwiającego obywatelom dokonywanie wolnego wyboru podczas wyborów;

Narzędzia i procedury UE

- i) przeciwdziałali narracji rozpowszechnianej przez reżimy autorytarne i nieliberalne o upoważnieniu do sprawowania rządów uzyskanym od obywateli w rzetelnych wyborach; stworzyli w związku z tym kompleksową globalną strategię UE, która będzie przeciwdziałać narzędziom wykorzystywanym przez te reżimy do legitymizacji wyborów, takim jak fałszywi obserwatorzy i niesamodzielne grupy obserwacji wyborów, w tym z państw członkowskich UE i instytucji UE, również z udziałem niektórych posłów do Parlamentu Europejskiego, zastępującym standardowe misje międzynarodowe; zadbali o to, aby strategia ta wykraczała poza dialog i oświadczenia UE wyrażające zaniepokojenie oraz była ukierunkowana na poprawę standardów demokracji i praworządności w danych państwach; współpracowali z krajami demokratycznymi w celu wzmocnienia instytucji międzynarodowych i zapobiegania infiltracji ich przez autokratyczne i nieliberalne reżimy i nadużywaniu ich do własnych celów;
- j) wzmocnili powiązania między działaniami w zakresie obserwacji wyborów a szerszym wsparciem UE na rzecz praw człowieka i demokracji, z wykorzystaniem instrumentów politycznych i handlowych oraz narzędzi współpracy; uznawali autorytarne strategie legitymizacji wyborów za pierwsze objawy głębszych tendencji niedemokratycznych i odpowiednio na nie reagowali; przeciwstawiali się autorytarnym narracjom, które stawiają w kontrze bezpieczeństwo i demokrację, ograniczając tym samym podstawowe wolności pod pretekstem bezpieczeństwa państwowego, oraz próbom wykorzystania przez reżimy autorytarne i nieliberalne obszarów polityki takich jak klimat, sport i międzynarodowe inicjatywy rozwoju do fałszywego wzmocnienia ich legitymizacji;
- k) przeciwstawiali się wysiłkom czynionym przez reżimy autokratyczne i nieliberalne w celu stworzenia na potrzeby wewnętrzze iluzorycznego obrazu rzetelności sfalszowanych wyborów; zwracali szczególną uwagę na nadużycia w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz sztucznej inteligencji, których reżimy autorytarne i nieliberalne coraz częściej dopuszczają się w związku z manipulacją wyborami, aby wywrzeć negatywny wpływ na uczestnictwo poprzez rozpowszechnianie propagandy i dezinformacji oraz wprowadzanie ograniczeń w dostępie do informacji o pomysłach i kandydatach opozycji;

- l) monitorowali i demaskowali rolę przedsiębiorstw prywatnych, które specjalizują się w kampaniach dezinformacyjnych i oferują usługi potajemnego ingerowania w wybory i manipulowania opinią publiczną w państwach niebędących członkami UE; podejmowali skuteczne działania w celu zagwarantowania, że unijne przedsiębiorstwa doradcze, medialne i internetowe nie będą angażowały się w takie zachowania, tylko będą ściśle przestrzegały prawa do prywatności i zachowywały taki sam poziom ochrony danych w krajach partnerskich jaki muszą utrzymywać w UE na mocy ogólnego rozporządzenia o ochronie danych⁽¹⁾, w szczególności podczas kampanii wyborczych; dopilnowali, aby przedsiębiorstwa te przestrzegały Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka oraz były pociągane do odpowiedzialności w przypadku ich naruszenia;
- m) zajęli się wykorzystywaniem stroniczych obserwatorów wyborów do prób dyskredytowania prac rzetelnych międzynarodowych i unijnych misji obserwacji wyborów;
- n) uznali kluczową rolę społeczeństwa obywatelskiego w ujawnianiu prawdy na temat pseudowyborów i ich delegitymizacji w oczach miejscowej ludności; wspierali niezależne organizacje społeczeństwa obywatelskiego, demokratyczne siły opozycyjne, obrońców praw człowieka i media, w tym poprzez budowanie zdolności i poprzez strategie komunikacyjne, a także gromadzenie danych na temat naruszeń prawa do udziału w rzetelnych wyborach; podkreślali, że przejrzystość w zakresie finansowania mediów oraz prawdziwie wolne i niezależne media mają kluczowe znaczenie dla zapobiegania niepożądanym naciskom;
- o) wspierali w całym cyklu wyborczym lokalnych obserwatorów wyborów, których działania zwiększają przekonanie obywateli, że ich prawo do udziału w rzetelnych wyborach będzie respektowane, oraz bardzo stanowczo potępiali ataki na takich obserwatorów; wspierali regionalne i światowe sieci obserwatorów obywatelskich, które udzielają solidarnego wsparcia, zapewniają pomoc w budowaniu zdolności i umożliwiają wymianę doświadczeń z grupami lokalnymi, co może pomóc w przeciwdziałaniu wysiłkom reżimów autokratycznych i nieliberalnych czynionym w celu zapewnienia sobie nawzajem legitymizacji wyborów;
- p) upowszechniali informacje na temat rzetelnych wyborów i prawa obywateli do udziału w nich, w tym o prawie wszystkich mniejszości do głosowania, w kontekście wspierania praw człowieka i demokracji w projektach realizowanych w ramach Instrumentu Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej – „Globalny wymiar Europy” oraz Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej, w tym wsparcia dla obserwatorów wyborów jako obrońców praw człowieka; wspierali w tym celu Global Campus of Human Rights; wspierali programy mające na celu udoskonalenie prawnych i administracyjnych ram wyborczych w państwach niebędących członkami UE, w tym przez wsparcie dla krajowych komisji wyborczych;
- q) korzystali z unijnego zestawu narzędzi dyplomacji kulturalnej i międzynarodowych stosunków kulturalnych, aby wzmacniać prawo do uczestnictwa, przeciwdziałać narracji reżimów autorytarnych i nieliberalnych mających na celu legitymizację pseudowyborów oraz upowszechniać uniwersalną kulturę demokratyczną; rozwijali taką współpracę w oparciu o rzeczywiste partnerstwa, w szczególności biorąc pod uwagę, że działania w zakresie zapewniania przejrzystości wyborów, powstrzymania obcych ingerencji i poprawy demokracji znajdują się ciągle na etapie opracowywania i wymagają odważnych, innowacyjnych i wspólnych rozwiązań;
- r) zapewniali większe wsparcie dla inicjatyw związanych ze szkoleniami w zakresie obserwacji wyborów i poszerzaniem wiedzy na szczeblu lokalnym, regionalnym i międzynarodowym oraz inicjatyw związanych z zaangażowaniem lokalnych mediów i organizacji społeczeństwa obywatelskiego; podkreślali, jak ważne jest wspieranie i budowanie zdolności lokalnych obserwatorów wyborów w zapewnieniu bardziej zrównoważonego podejścia do budowania demokracji;
- s) wspierali parlamentarny Zespół ds. Wspierania Demokracji i Koordynacji Wyborów oraz jego prace, zwłaszcza dotyczące obserwacji wyborów; zastanowili się nad sposobem reagowania wobec coraz częstszego scenariusza, w którym państwa odmawiają zaproszenia UE do obserwacji wyborów;
- t) uważnie śledzili przyjmowanie i wdrażanie zaleceń misji obserwacji wyborów organizowanych przez UE i Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE oraz uwzględniali je jako zasadniczą część ogólnych ram stosunków między UE a danym krajem; zapewniali odpowiednie działania następcze w związku z zaleceniami unijnych misji obserwacji wyborów i w większym stopniu angażowali w te działania Parlament Europejski; zadbali o to, by publiczne oświadczenia UE w sprawie wyborów w państwach niebędących członkami UE były ściśle zgodne z jej wartościami związanymi z demokracją, prawami człowieka i wyborami oraz były spójne z ustaleniami unijnych misji obserwacji wyborów;

⁽¹⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.U. L 119 z 4.5.2016, s. 1).

- u) poruszali kwestię prawa do uczestnictwa i wszelkie inne kwestie związane z uczciwym charakterem procesu wyborczego w państwach niebędących członkami UE w ramach dialogów UE na temat praw człowieka; zadbali o to, by w dialogu tym znalazła się część obejmująca niezależne organizacje społeczeństwa obywatelskiego;
- v) korzystali z globalnego systemu sankcji UE za naruszenia praw człowieka (unijnej ustawy Magnickiego), aby karać osoby odpowiedzialne za poważne naruszenia prawa do uczestnictwa i demokratycznych standardów wyborczych oraz stosowali unijne środki ograniczające również do karania tych, którzy stopniowo i w zakamuflowany sposób osłabiają demokrację i praworządność w państwach niebędących członkami UE; uwarunkowali zniesienie tych środków ograniczających faktyczną poprawą sytuacji w zakresie praw człowieka, demokracji i praworządności w danym państwie; rozważyli opracowanie skutecznych i odstrasżających środków wobec osób zaangażowanych w fałszywe misje obserwacji wyborów, w tym posłów do parlamentów narodowych, polityków z państw członkowskich UE i posłów do Parlamentu Europejskiego;
- w) uznali rolę misji obserwacji wyborów organizowanych przez UE i Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE – w tym roli Parlamentu – w dostarczaniu dowodów na to, czy wybory są rzetelne, i dalej ulepszyli to narzędzie, w tym poprzez zwiększanie jego widoczności, potępienie fałszywych misji obserwacji wyborów oraz wzmocnienie strategii komunikacyjnych w okresie przed- i powyborczym; zwiększyli wsparcie dla długoterminowych misji obserwacji wyborów, ponieważ niektóre z najpoważniejszych naruszeń procesów wyborczych mają miejsce przed dniem głosowania; wyposażyli unijne misje obserwacji wyborów w odpowiednią i aktualną wiedzę techniczną i zasoby umożliwiające odpowiednie monitorowanie aspektów związanych z nowymi zagrożeniami związanymi ze stosowaniem nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych związanych z wyborami;

Działania UE na forach międzynarodowych

- x) promowali ścisłą współpracę i koordynację działań między krajami demokratycznymi a instytucjami wielostronnymi, takimi jak Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE i Rada Europy, oraz organizacjami, które przyjęły oenztetowską Deklarację zasad międzynarodowej obserwacji wyborów, aby skuteczniej przeciwdziałać legitymizacji pseudowyborów i fałszywych obserwatorów na forach międzynarodowych, w szczególności na forum ONZ;
  - y) wspierali ideę opracowania wytycznych dotyczących prawa do udziału w wyborach w Radzie Praw Człowieka ONZ, przewidujących większe zaangażowanie lokalnych organizacji społeczeństwa obywatelskiego; ocenili wykonalność dalszego przerehabrowania i usystematyzowania komentarza ogólnego nr 25 do art. 25 Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych, tak aby wskazywał on na związek między prawem do uczestnictwa a prawami człowieka i demokracją, co pomogłoby sprostać nowym wyzwaniom, w tym dezinformacji w internecie i upowszechnianiu się autorytaryzmu;
  - z) potępiłi podważanie standardów opracowanych na szczeblu międzynarodowym w celu legitymizacji wyborów; zwracali szczególną uwagę na narracje propagujące wartości alternatywne jako podstawę do legitymizacji nierzetelnych wyborów, takie jak wyższość prawa krajowego nad standardami opracowanymi na szczeblu międzynarodowym, wartości religijne i tradycja, specyfika kulturowa lub programy stawiające na pierwszym miejscu kwestię rozwoju;
  - aa) przewodzili wysiłkom na rzecz zwiększenia widoczności oenztetowskiej Deklaracji zasad międzynarodowej obserwacji wyborów oraz prac organizacji, które ją poparły i które aktywnie uczestniczą w obserwacjach wyborów; rozważyli, czy nie wezwać do aktualizacji listy organizacji, które poparły oenztetowską Deklarację zasad międzynarodowej obserwacji wyborów, aby zwiększyć jej wiarygodność i ustanowić jasny sposób rozróżniania między rzetelnymi grupami obserwacji wyborów a fałszywymi obserwatorami; przyjęli podobne podejście do Światowej Sieci Krajowych Obserwatorów Wyborów; szukali sposobów podważenia legitymacji niesamodzielnych organizacji i fałszywych obserwatorów;
  - ab) promowali jednoznaczne uznanie międzynarodowych i krajowych bezstronnych obserwatorów wyborów za obrońców praw człowieka na odpowiednich forach wielostronnych oraz w kontaktach UE z innymi organizacjami międzynarodowymi oraz nalegali na zapewnienie bezstronnym obserwatorom wyborów niezbędnej ochrony, tak aby mogli oni wykonywać swoje obowiązki w sposób niezależny i bezpieczny;
2. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszego zalecenia Radzie oraz wiceprzewodniczącemu Komisji / wysokiemu przedstawicielowi Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa.